

## SYSMÄN ELINVOIMATYÖHÖN PANOSTAMINEN

26/03.030/2017

KH 13.03.2017 § 78

Hartolan, Pertunmaan ja Sysmän yhteinen elinvoimaa ja palvelu-innovaatiot -esiselvitys toteutettiin 1.10.2016 - 28.2.2017 välisenä aikana. Esiselvityksessä nousi esille lukuisia toimenpiteitä, joilla voisi parantaa kuntien elinvoimaa. Olennaisin havainto oli, että kaikki vaikuttaa kaikkeen, joten ei ole olemassa yhtä muista riippumatonta toimenpidettä, millä saisi yksin muutoksen aikaan, vaan toimenpiteitä pitää tehdä laajalla rintamalla. Yhteinen selittävä tekijä niille maaseutukunnille, joissa asukasluokehitys on ollut parasta, on oma paikallinen aktiivisuus, missä tartutaan mahdollisuuksiin. SOTE-uudistuksen toteutumisesta riippumatta ne maaseutukunnat pärjäävät, jotka huolehtivat omista lähipalveluistaan, työpaikkatarjonnasta, opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksista sekä elämänlaatutekijöistä. Ero passiivisten ja aktiivisten kuntien välillä on suuri. Sysmällä on maaseutukunnaksi poikkeuksellisen hyvät taloudelliset mahdollisuudet panostaa elinvoimaan, joten resurssipulaa ei voi syyttää. Innostavaksi elinvoimakunnaksi ryhtyminen ja siinä onnistuminen vaatii poliittisen päätöksen sekä siihen sitoutumisen, riittävät taloudelliset panostukset, riittävän osaamisen varmistamisen, koko paikallisyhteisön ja yhteistyökumppanien osallistamisen sekä innostamisen ja lopuksi paljon johdonmukaista sekä kovaa työtä.

Loppuraportissa Sysmälle esitettiin kolmea pääpainopistettä

- 1) Paikallistalouden kierron vahvistaminen
- 2) Matkailuun ja vapaa-ajan asukkaisiin panostaminen
- 3) Eläkeläisiin panostaminen

Paikallistalouden kierron vahvistaminen tukee nykyisiä yrittäjiä ja turvaa lähipalvelut. Se on myös kustannustehokas tapa aloittaa elinvoimatyö ilman elinkeinoasiamiehen palkkaamista. Matkailu vaatii vuosien työn, ennen kuin saadaan merkittäviä tuloksia. Lapsissa tehtiin töitä 30 vuotta ennen läpimurtoa. Matkailu on esite-tyistä toimenpiteistä se, josta ei ole saatavissa pikavoittoja, mutta pitkän tähtäimen potentiaali on suuri. Eläkeläiset ovat se kohde-ryhmä, joka olisi helpoin saada muuttamaan Sysmään. Eläkeläiset eivät tarvitse työpaikkoja, heillä on varma ostovoima ja he käyttävät naisvaltaisten alojen palveluja synnyttäen työpaikkoja, joista maaseudulla on perinteisesti ollut puutetta. Lapsiperheitä Sysmään saadaan tuottamaan palveluja eläkeläisille, mutta se ei onnistu ilman työpaikkaa.

Elinvoimainen kunta generoi uusia työpaikkoja nopeammin kuin entisiä poistuu.

Elinvoimatyötä koordinoimaan ja johtamaan esitetään elinvoimatyöryhmän perustamista:

Kunnan oma elinvoimatyöryhmä – kokoonpano ylin poliittinen ja virkajohto sekä yrittäjien, vapaa-ajan asukkaiden ja yhdistysten edustus, (valinnat tehtävä aseman ja sitoutumisen perusteella). Elinvoimatyöryhmällä ei ole suoraa toimivaltaa. Se esittää toimenpiteitä määritellyn budjetin puitteissa, täytäntöönpanopäätökset tehdään kunnanhallituksessa ja käytössä olevat määrärahat päättää vuosittain valtuusto.

Menestyksekkäs elinvoimatyö edellyttää Sysmän kokoisessa kunnassa ja toimintaympäristössä vähintään 200 000 euron vuotuista budjettia käyttötalousmenoihin sekä tarvittavia investointeja talararvion investointiosaan, joiden määrä voi vaihdella merkittävästi vuosittain.

Elinvoimatyön valmisteluun, koordinointiin, täytäntöönpanoon ja seurantaan korjaustoimintaan tarvitaan vähintään osa-aikaista osaamis- ja henkilöresurssia. Käytännössä riittävää resurssia kunnolliseen panostamiseen elinvoimatyöhön ei ole mahdollista irrottaa Sysmän organisaation sisältä, koska hallinnon henkilöstömitoitus on laitettu jo aiemmin tiukalle. Kunnanjohtajalla on veto-vastuu kunnan elinvoiman kehittämisestä, mutta ajankäytöllisesti riittävän aikaresurssin irrottaminen ei ole realismia, koska tehtäväkuva on jo muutenkin laaja. Hallinnollisesti helpoin ja edullisin ratkaisu olisi ostaa 0,2 – 0,6 henkilötyövuotta ulkopuolista osaamista ja työpanosta, jolloin ei syntyisi pysyvää työnantajaveloitetta, kuten palkkatyössä. Osa-aikaisen palkkatyöntekijän löytäminen riittävällä osaamisella voi olla myös vaikeaa ja kokoaikainen panostus on ainakin alkuvaiheessa yliresursointia.

Sysmän elinvoimatyöryhmä voisi kokoontua 6-10 kertaa vuodessa ja toimintaperiaatteena olisi laittaa vireille joka kerta yksi uusi elinvoimaa edistävä toimenpide. Yksi asia kerrallaan mallissa ei syntyisi liian suurta kertakuormitusta henkilökunnalle, mutta toimenpiteet etenisivät johdonmukaisesti. Seuranta toteutetaan neljännesvuosittain ja korjaustoimenpiteisiin ryhdytään tarvittaessa nopeasti.

Halukkailla maaseutukunnilla voisi olla lisäksi ylikunnallinen yhteinen elinvoimatyöryhmä, jolle riittäisi 4 tapaamista vuodessa, kaksi keväällä ja kaksi syksyllä. Näissä tapaamisissa voitaisiin koordinoita yhteiset toimenpiteet ja estää päällekkäisyydet kuntakoh- taisten toimenpiteiden välillä. Yhteisten toimenpiteiden osalta kustannukset voidaan jakaa mukana olevien kuntien osalta esi- merkiksi asukasluvun suhteessa.

Yhteiset ylikunnalliset toimenpiteet 2017 (esimerkkejä, toteutus riippuu kuntien tahdosta):

- Hankkeet kannattaa hakea ja toteuttaa ylikunnallisina ja niissä on mahdollista saada jopa 75 % ulkopuolinen rahoitus, jolloin esi-

Kunnanhallitus	§ 78	13.03.2017
Kunnanvaltuusto	§ 11	20.03.2017

---

merkiksi 100 000 € yhteisillä panostuksilla (esim. 25 000 € per kunta jos 4 kuntaa mukana) saadaan 400 000 € hankepanostukset liikkeelle

- Päijänne Leaderiltä haetaan joukkoliikennepilottia kylien liikennepalvelujen parantamiseksi
- Ikääntyneille yrittäjille jatkaja -projekti
- Nuorten yrittäjien koulutus ja yritystoiminnan aloittamisen tukeminen
- Kasvuyrittämisen tukeminen hankkeena (erityisesti naisyrittäjänäkökulma)
- Matkailupanostukset ylikunnallisina
- Sysmän lisäksi maaseutukuntien yhteiseen elinvoimatyöryhmään mukaan voisi soveltua jo nyt hankeyhteistyötä tehneet Hartola, Pertunmaa ja Joutsa sekä Mäntyharju, Luhanka, Padasjoki ja Kuhmoinen

Sysmän kuntakohtaiset toimenpiteet 2017 (näistä osan voisi tehdä yhteisenä, jolloin kuluja saataisiin jaettua):

- Strategiatyö uuden valtuuston aloitettua, strategiatyössä voimakas elinvoimanäkökulma
- Paikallistalouden kierron vahvistaminen -projekti, mikä on edullisempaa kuin suora yrityshankinta, joka vaatisi tosiasiallisesti elinkeinoasiamiehen palkkaamista
- Elinvoimaa nakertavien tekijöiden kartoitus ja poistaminen sekä ehkäisy
- Yritys- ja taiteilijahankinta kunnan tyhjiin kiinteistöihin
- Yritysten vipurahoituksen käyttöönoton valmistelu, tavoitteena käyttää Sysmä lte -säätiotä, jolloin vältetään erillisen yhtiön perustamiselta
- Kuntalaisten ja potentiaalisten muuttajien profilointi
- Asuntotarjontakartoitus
- Palvelutarjontakartoitus
- Potentiaalisten yrityssijoitusten kartoitus
- Joukkoliikenneselvitys pendelöinnin vahvistamiseksi
- Muut elinvoimatyöryhmän päättämät toimenpiteet käytössä olevien resurssien puitteissa
- Monet vuoden 2017 toimenpiteet ovat valmistelua lopullisiin toimenpiteisiin vuodesta 2018 eteenpäin, joilla kuntaan saadaan lisää asukkaita ja yrityksiä sekä ehkäistään nykyisen väestön poismuuttoa aiheuttavia tekijöitä
- Toimenpiteiden porrastaminen ja laittaminen tärkeys- ja hyötysuhdejärjestykseen

Mikäli yhteisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä ei päästä yhteisymmärrykseen muiden maaseutukuntien kanssa, Sysmän on syytä lähteä toteuttamaan myös niitä toimenpiteitä itse. Tämä lisää kustannuksia, koska yhteisiä kuluja ei voida jakaa, mutta on edellytys onnistuneelle elinvoimatyölle.

Tehtävissä toimenpiteissä on määriteltävä mitä tehdään, kenen toimesta, millä resursseilla ja milloin. Neljännesvuosittaisella seurannalla varmistetaan nopeat korjaustoimenpiteet ja onnistumista verrataan suhteessa verrokkiryhmään eli Suomen muihin maaseutukuntiin pois lukien Uusimaa ja Lappi.

Valmistelija/lisätietoja  
Nimi: Marketta Kitkiöjoki  
Tehtävänimike: kunnanjohtaja  
Puh: 044 7134 504  
Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi

#### Kunnanjohtajan ehdotus

Kunnanhallitus perustaa elinvoimatyöryhmän ja nimeää siihen puheenjohtajaksi kunnanjohtajan sekä muiksi jäseniksi valtuuston puheenjohtajan, hallituksen puheenjohtajan, yrittäjäyhdistyksen puheenjohtajan, vapaa-ajan asukkaiden puheenjohtajan ja yhdistysten edustajan sekä muita tarvittavia henkilöitä. Elinvoimatyöryhmän sihteerinä, valmistelijana ja päätösten täytäntöönpanijana sekä seurannasta vastaavana toimii erikseen rekrytoitava tai ostopalvelulla hankittava osa-aikainen asiantuntija, joka toimii suoraan kunnanjohtajan alaisena.

Kunnanhallitus kysyy muilta lähialueen maaseutukunnilta maakuntarajat ylittäen halukkuutta osallistua yhteiseen elinvoimatyöhön ja ylikunnalliseen elinvoimatyöryhmyöskentelyyn.

Lisäksi kunnanhallitus esittää valtuustolle, että se

- 1) Myöntää 200 000 € lisämäärärahan vuodelle 2017 elinvoimatyöhön
- 2) Varautuu vuoden 2018 talousarviossa 200 000 – 400 000 euron elinvoimapanostuksiin käyttötalouden puolella sekä vähintään 1 000 000 euron ylimääräisiin elinvoimainvestointeihin investointiosassa

Päätös Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

#### KV § 11

Ehdotus Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että se

- 1) Myöntää 200 000 € lisämäärärahan vuodelle 2017 elinvoimatyöhön.
- 2) Varautuu vuoden 2018 talousarviossa 200 000 – 400 000 euron elinvoimapanostuksiin käyttötalouden puolella sekä vähintään 1 000 000 euron ylimääräisiin elinvoimainvestointeihin investointiosassa.

Päätös Kunnanvaltuusto hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.